

Sprawa C-653/19 PPU**Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym****Data wpływu:**

4 września 2019 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Specializiran nakazatelen syd (Bułgaria)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

4 września 2019 r.

Postępowanie karne przeciwko:

DK

POSTANOWIENIEData: 4.9.2019 r.
Specializiran nakazatelen sydMiejscowość: Sofia
[...]

[...]

Po rozpatrzeniu sprawy karnej z oskarżenia publicznego nr 3298 z 2017 r. stwierdził, co następuje:

1. W sprawie wydano szereg orzeczeń dotyczących zgodności z prawem tymczasowego aresztowania DK, w których oddalono wniosek o jego uwolnienie, a jako podstawę oddalenia wniosku wskazano brak nowych okoliczności, zgodnie z art. 270 ust. 1 zdanie drugie NPK.
2. Należy uwzględnić niedawne orzeczenie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawie Magnitskiy i inni przeciwko Rosji nr 32631/09, 53799/12 z dnia 27.8.2019 r., w którego pkt 222 wskazano, że domniemanie na rzecz uwolnienia zostaje podważone, gdy według prawa krajowego tymczasowe aresztowanie powinno zostać utrzymane w mocy przy braku nowych okoliczności i gdy w takiej sytuacji ciężar dowodu spoczywa na obronie.
3. Krajowe uregulowania prawne są podobne do istniejących w Rosji i rozpatrywanych we wspomnianej sprawie, a w owym pkt 222 wskazano również

jedną z bułgarskich spraw jako przykład kwestionowanego orzecznictwa krajowego w tym zakresie; pomimo że sprawa ta dotyczy uchylonego uregulowania prawnego, nadal istnieje utrwalone orzecznictwo krajowe.

4. Z powyższych względów istnieje możliwość, że prawo krajowe jest niezgodne nie tylko z art. 5 ust. 3 EKPC, lecz również z art. 6 i motywem 22 dyrektywy [Parlamentu Europejskiego i Rady (UE)] 2016/343 [z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie wzmocnienia niektórych aspektów domniemania niewinności i prawa do obecności na rozprawie w postępowaniu karnym], ponieważ przenosi z oskarżenia na obronę ciężar dowodu związany z niezgodnością z prawem tymczasowego aresztowania i ustanawia w ten sposób domniemanie zgodności z prawem przedłużenia tymczasowego aresztowania, które to domniemanie powinna obalić obrona.
5. W postępowaniu głównym przedłużenie tymczasowego aresztowania oskarżonego przez okres ponad trzech lat wynika właśnie z nieudanych prób obrony mających na celu przekonanie sądu o braku [Or. 2] konieczności przedłużenia tego tymczasowego aresztowania. Innymi słowy tymczasowe aresztowanie zostało przedłużone, ponieważ obrona nie wykazała istnienia podstawy do uwolnienia – a nie ze względu na to, iż oskarżenie wykazało, że właśnie to tymczasowe aresztowanie jest jedynym możliwym środkiem zapobiegawczym.
6. Jest bezsporne, że istniałoby większe prawdopodobieństwo uwolnienia, gdyby sąd przyjął odmienne stanowisko – a mianowicie ustanowił jako jedyną przesłankę przedłużenia tego tymczasowego aresztowania wykazanie przez oskarżenie w przekonujący sposób, że materialne i procesowe przesłanki tymczasowego aresztowania nadal istnieją, a żaden lżejszy środek nie jest odpowiedni.
7. Aby orzec w ten sposób, sąd powinien odstąpić od stosowania art. 270 ust. 1 zdanie drugie NPK, w związku z czym należy ustalić, czy przepis ten jest zgodny z prawem Unii; takiego stwierdzenia w sposób wiążący może dokonać jedynie Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej.
8. Powyższe względy uzasadniają skierowanie odesłania prejudycjalnego.

Z powyższych względów

POSTANAWIA:

KIERUJE do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej następujące odesłanie prejudycjalne:

Okoliczności faktyczne sprawy

9. Wobec DK podniesiono oskarżenie dotyczące uczestnictwa w zorganizowanej grupie przestępczej i zabójstwa – przestępstw określonych w art. 321 Nakazatelen kodeks (kodeksu karnego) i, odpowiednio, w art. 116 Nakazatelen kodeks. W odniesieniu do każdego z tych oskarżeń przewidziano kary „pozbawienia

wolności”, o różnych okresach, w tym również karę „dożywotniego pozbawienia wolności” za zabójstwo i usiłowanie zabójstwa. Podniesiono również oskarżenia w stosunku do jeszcze dziewięciu osób, co nie stanowi przedmiotu niniejszego odesłania.

10. Postępowanie karne wszczęto po strzelaninie w restauracji, która zakończyła się śmiercią jednej osoby i ciężkim zranieniem drugiej. Prokuratura twierdzi, że DK jest odpowiedzialny za śmierć tej osoby. Obrona twierdzi, że [Or. 3] czynów dokonano w ramach obrony koniecznej – spowodowanej napadem popełnionym przez osoby pokrzywdzone i osoby trzecie. Ustalono, że DK pozostał na miejscu zdarzenia i oddał się do dyspozycji policji.
11. DK został tymczasowo aresztowany w dniu 11.6.2016 r. Zgodnie z prawem krajowym nie określono końcowego terminu tymczasowego aresztowania.
12. W dniu 9.11.2017 r. sprawę wniesiono do rozpatrzenia przez sąd. Zgodnie z prawem krajowym nie przeprowadzono sądowej kontroli udowodnienia i zasadności oskarżenia.
13. Pierwszy wniosek o uwolnienie na sądowym etapie postępowania wniesiono w dniu 5.2.2018 r. i został on oddalony. W ten sposób tymczasowe aresztowanie nabyło trwały charakter. Zgodnie z prawem krajowym to tymczasowe aresztowanie nie jest z góry ograniczone terminem i nie przewidziano okresowej kontroli z urzędu. Zostaje ono utrzymane w mocy do chwili uchylecia na wniosek obrony.
14. Następnie obrona wniosła sześć kolejnych wniosków o uwolnienie. Wszystkie te wnioski oddalono – przy czym niektóre z nich zostały uwzględnione w pierwszej instancji, lecz korzystny dla obrony akt sądu był uchylany przez sąd drugiej instancji. Sądy (pierwszej i drugiej instancji) rozpatrywały wniosek o uwolnienie z perspektywy określonego w prawie krajowym wymogu istnienia nowych okoliczności skutkujących niezgodnością z prawem tymczasowego aresztowania. Wniosek obrony o zmianę tymczasowego aresztowania był oddalany, ponieważ przedstawione na poparcie uwolnienia argumenty nie zostały uznane za wystarczająco przekonujące.
15. Prokurator nie złożył ani jednego wniosku o przedłużenie tymczasowego aresztowania, ponieważ zgodnie z prawem krajowym tymczasowe aresztowanie nie jest ograniczone terminem i nie istnieje obowiązek prokuratora złożenia takiego wniosku o przedłużenie. Po tymczasowym aresztowaniu danego oskarżonego zostaje ono utrzymane w mocy, jeśli obrona nie wykaże „zmiany okoliczności“, które skutkują niezgodnością z prawem przedłużenia tymczasowego aresztowania. W postępowaniu głównym prokurator skutecznie podważał argumenty obrony, według której istnieje „zmiana okoliczności“.

[Or. 4]

16. Sąd odsyłający rozpatruje kolejny wniosek DK o uwolnienie. Ponownie argumenty prokuratora dotyczą wyłącznie braku nowych okoliczności.

Sąd odsyłający wskazuje, że jeśli orzeknie w sposób określony przez prawo krajowe, będzie mógł orzec o uwolnieniu wyłącznie w wypadku wykazania przez obronę w przekonujący sposób, że zaistniała „zmiana okoliczności”. Równocześnie sąd odsyłający powziął wątpliwość, czy takie stanowisko jest zgodne z art. 6 i motywem 22 dyrektywy 2016/343 w zakresie, w jakim takie stanowisko zakłada domniemanie zgodnego z prawem tymczasowego aresztowania, a obowiązek jego obalenia ciąży na obronie.

17. Aktualnie DK nadal jest tymczasowo aresztowany.

18. Prawo Unii Europejskiej

Artykuł 6 i motyw 22 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/343 z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie wzmocnienia niektórych aspektów domniemania niewinności i prawa do obecności na rozprawie w postępowaniu karnym, [Dz.U.] L 65/1 z dnia 11.3.2016 r.;

Artykuły 6 i 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, Dz.U. C 202, z dnia 7.6.2016 r., s. 389–405.

19. Prawo Rady Europy

Artykuł 5 ust. 3 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, a także orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka: *Magnitskiy i inni* nr 32631/09 53799/12, pkt 212–223; *Pastukhov i Yelagin* nr 55 299/07, pkt 38–51; *Ilijkov* nr 33977/96, pkt 76–87; *Rokhlina* nr 54071/00, pkt 63–70; *Zherebin* nr 51445/09, pkt 56–63; *Buzardji* nr 23 755/07, pkt 59, 84–102.

Punkt 3, pkt 8 ust. 2, pkt 11, pkt 23 i 24 Recommendation Rec (2006) 13 on 29 September 2006 to member States, adopted by the Committee of Ministers, on the use of remand in custody, the conditions in which it is applied and the provision of safeguards against abuse [rekomendacji komitetu ministrów dla umawiających się państw nr (2006) 13 z dnia 29 września 2006 r. w sprawie tymczasowego aresztowania, warunków jego stosowania i zapewnienia zabezpieczeń przed nadużyciami (tłumaczenie nieoficjalne)].

[Or. 5]

Punkt 12 ust. 1 i 3 Resolution nr 2077 on 1 October 2015, adopted by the Parliamentary Assembly, on Abuse of pre-trial detention in State Parties to the European Convention on Human Rights [rezolucji zgromadzenia parlamentarnego nr 2077 z dnia 1 października 2015 r. w sprawie nadużyć związanych z tymczasowym aresztowaniem w państwach będących stronami europejskiej

Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (tłumaczenie nieoficjalne)].

Prawo krajowe – Nakazatelno-procesualen kodeks, DW nr 86/05 (kodeks postępowania karnego, zwany dalej „NPK”)

21. W przedmiocie przedłużenia stosowania środka zapobiegawczego w postaci „tymczasowego aresztowania”.

Gdy zostanie wydane orzeczenie sądu, na mocy którego oskarżony zostaje tymczasowo aresztowany, w orzeczeniu tym nie wskazuje się określonego okresu tego aresztowania. Aresztowanie to zostaje utrzymane w mocy do chwili jego uchylenia na wniosek obrony. Obowiązek zbadania z urzędu tymczasowego aresztowania powstaje dopiero przy wydaniu końcowego orzeczenia co do istoty (art. 309 NPK).

22. W przedmiocie środka zapobiegawczego w postaci „tymczasowego aresztowania” w postępowaniu przygotowawczym¹.

Po wydaniu orzeczenia sądu w przedmiocie tymczasowego aresztowania oskarżonego, to tymczasowe aresztowanie może zostać przedłużone przez określony maksymalny okres, w zależności od wagi zarzucanego czynu (art. 63 ust. 4 NPK). Do upływu tego okresu obrona może złożyć wniosek o uchylenie tymczasowego aresztowania (art. 65 NPK). Sąd ma obowiązek dokonania ponownej oceny wszystkich okoliczności związanych ze zgodnością z prawem tymczasowego aresztowania (art. 65 ust. 4 NPK) i nie jest związany poprzednimi orzeczeniami w tej kwestii (pkt 4 uchwały interpretacyjnej nr 1/02). W szczególności nie istnieje domniemanie zgodności z prawem tymczasowego aresztowania, zgodnie z którym to tymczasowe aresztowanie miałyby wynikać z prawomocnego orzeczenia sądu, a ze względu na to domniemanie przedmiotem badania miałyby być istnienie nowych okoliczności. Przeciwnie Wyrchowen kasacionen syd (najwyższy sąd kasacyjny) dokonał wyraźnej wykładni przepisów ustawy (pkt 4 uchwały interpretacyjnej nr1/02), wskazując, że sąd powinien ustalić istnienie okoliczności, na podstawie których można przedłużyć okres tymczasowego aresztowania.

Gdy powzięto wątpliwość, że obrona nadużywa prawa do żądania ponownego rozpoznania tymczasowego aresztowania, sąd może wydać zakaz takiego ponownego rozpoznania przez okres do 2 miesięcy; zakaz ten nie ma zastosowania w wypadku pogorszenia stanu zdrowia oskarżonego (art. 65 ust. 6 NPK).

[Or. 6]

¹ Sprawa w postępowaniu głównym jest rozpatrywana na sądowym etapie postępowania; wyjaśniono reżim prawny postępowania przygotowawczego w celu bardziej całościowego przedstawienia prawa krajowego.

23. W przedmiocie środka zapobiegawczego w postaci „tymczasowego aresztowania” na sądowym etapie postępowania.

Jedynie w pierwotnym orzeczeniu sąd przeprowadza całościową i niezależną ocenę zgodności z prawem tymczasowego aresztowania. Następnie, w tej instancji, tymczasowe aresztowanie ma trwały charakter. Mianowicie zostaje ono uchylone wyłącznie „w wypadku zmiany okoliczności” (art. 270 ust. 1 zdanie drugie NPK). Oznacza to ustalenie istnienia nowych okoliczności faktycznych, z których wynika, że przedłużenie tymczasowego aresztowania jest niezgodne z prawem.

Artykuł 270 ust. 1 i 2 ma następujące brzmienie:

„**Artykuł 270.** (1) Kwestia zmiany środka zapobiegawczego może zostać podniesiona w każdym momencie w postępowaniu sądowym. W wypadku zmiany okoliczności do właściwego sądu można złożyć nowy wniosek dotyczący środka zapobiegawczego.

(2) Sąd orzeka postanowieniem na posiedzeniu jawnym”.

Tymczasowe aresztowanie na sądowym etapie postępowania nie jest ograniczone żadnym końcowym terminem i zostaje utrzymane w mocy do chwili uchylecia. Wniosek o uchylenie wnosi obrona i powinna wykazać istnienie zmiany okoliczności, która to zmiana skutkuje koniecznością uchylenia tymczasowego aresztowania i przyjęcia mniej uciążliwego środka zapobiegawczego.

Powyższe wywiera wpływ na sposób oceny przeprowadzanej przez sąd – a mianowicie czy ta zmiana okoliczności jest wystarczająco istotna; w wypadku udzielenia odpowiedzi przeczącej tymczasowe aresztowanie jest przedłużane.

24. Pytanie prejudycjalne

Czy uregulowanie krajowe, które w odniesieniu do sądowego etapu postępowania karnego przewiduje, że zmiana okoliczności stanowi warunek uwzględnienia wniosku obrony o uchylenie tymczasowego aresztowania oskarżonego, jest zgodne z art. 6 i motywem 22 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/343 z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie wzmocnienia niektórych aspektów domniemania niewinności i prawa do obecności na rozprawie w postępowaniu karnym oraz z art. 6 i 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej[?].

25. W przedmiocie dopuszczalności pytania prejudycjalnego

Artykuł 6 i motyw 22 dyrektywy 2016/343 dotyczą udowodnienia winy oskarżonego – czyli ustanawiają określone wymogi dotyczące reguł dowodowych jedynie w odniesieniu do orzeczenia co do istoty, w którym orzeka się, czy oskarżony jest winny. W niniejszym wypadku uregulowanie krajowe (art. 270 ust.1 zdanie drugie NPK) odnosi się do rozstrzygnięcia [**Or. 7**] kwestii

procesowej – to jest, czy należy przedłużyć tymczasowe aresztowanie. W konsekwencji nie jest również jasne, czy te przepisy dyrektywy 2016/343 mają zastosowanie.

Wyjaśnienie pytania

26. Prawo krajowe, które przewiduje trwały charakter orzeczenia sądu dotyczącego tymczasowego aresztowania, jest zgodne z zasadą pewności prawa. A mianowicie po rozstrzygnięciu kwestii tymczasowego aresztowania oskarżonego przez obie instancje w prawomocnym orzeczeniu sądu co do zasady końcowe rozstrzygnięcie może zostać ponownie rozpatrzone wyłącznie w wypadku zaistnienia nowych okoliczności. W ten sposób zapewnia się prostotę, przejrzystość i skuteczność. Zapobiega się konieczności powtórnego wskazania takich samych względów przy utrzymaniu w mocy tymczasowego aresztowania i ewentualnemu sporowi między sądami różnych instancji, który mógłby zaistnieć w wypadku nakazania przez sąd pierwszej instancji uwolnienia z przyczyn, których uwzględnienia odmówił już sąd drugiej instancji przy poprzednim orzekaniu w tej kwestii.
27. Niemniej zasada pewności prawa jest związana z orzeczeniem co do istoty. Jej zastosowanie do aktu o charakterze procesowym, takiego jak postanowienie o tymczasowym aresztowaniu, skutkuje domniemaniem zgodności z prawem tego tymczasowego aresztowania i stąd do obowiązku obrony związanego z wykazaniem istnienia podstaw do uchylenia tymczasowego aresztowania. Jest to bezpośrednio niezgodne z wykładnią art. 5 ust. 3 EKPC przez Europejski Trybunał Praw Człowieka, według której przy ocenie zgodności z prawem tymczasowego aresztowania należy przyjąć domniemanie na rzecz uwolnienia oskarżonego, a tymczasowe aresztowanie stanowi wyjątek, przewidziany w ściśle określonych wypadkach (Magnitskiy, pkt 214, i Buzardji, pkt 89). Podobnie Europejski Trybunał Praw Człowieka wskazał, że krajowe uregulowanie prawne przewidujące uchylenie tymczasowego aresztowania wyłącznie w wypadku wskazania nowych okoliczności skutkuje utrzymaniem w mocy przeciwnego domniemania – związanego z koniecznością przedłużenia tymczasowego aresztowania, chyba że ustalono istnienie podstaw do uwolnienia (Magnitskiy, pkt 222, Pastukhov i Yelagin, pkt 49, Ilijkov, pkt 85 i 87, Rokhlina nr 54071/00, pkt 67, Zherebin, pkt 60)².
28. To ryzyko odwrócenia domniemania na rzecz uwolnienia i utrzymania domniemania zgodności z prawem tymczasowego aresztowania jest szczególnie istotne w wypadku prawa krajowego, zgodnie z którym tymczasowe aresztowanie nie jest ograniczone końcowym terminem i nie istnieje obowiązek przeprowadzenia z urzędu okresowej kontroli. Skutkuje to swoistym trwałym charakterem tymczasowego aresztowania. W konsekwencji każdy wniosek obrony **[Or. 8]** o uwolnienie jest rozpatrywany jako zaskarżenie uznanego za zgodne z

² Numery spraw rozpatrywanych przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka wskazano w pkt 19.

prawem tymczasowego aresztowania, a także jako żądanie stwierdzenia niezgodności z prawem tego aresztowania.

29. W ten sposób okazuje się, że w wypadku złożenia przez obronę wniosku o uchylenie tymczasowego aresztowania sąd powinien dokonać oceny, czy istnieją przekonujące dowody przemawiające na rzecz uwolnienia oskarżonego, a nie czy istnieją przekonujące dowody przemawiające na rzecz przedłużenia tymczasowego aresztowania.
30. Skutkuje to szczególnym podejściem sądu rozpatrującego wniosek obrony o uchylenie tymczasowego aresztowania – a mianowicie czy po wydaniu ostatecznego orzeczenia w tej samej kwestii ujawniono nowe okoliczności, które same w sobie skutkowałyby stwierdzeniem niezgodności z prawem tymczasowego aresztowania.
31. Rozpatrzenie zgodności z prawem nie dotyczy kwestii, czy nadal są spełnione wszystkie przesłanki tymczasowego aresztowania, lecz kwestii, czy wystarczająco skutecznie podważono ich istnienie. Powyższe skutkuje podejściem wymagającym przedstawienia przez obronę przekonujących dowodów dotyczących konieczności uchylenia tymczasowego aresztowania.

Znaczenie prawa Unii dla sprawy

32. Artykuł 6 ust. 1 dyrektywy nakłada na państwa członkowskie obowiązek takiego ukształtowania systemu prawa karnego, by to na oskarżeniu spoczywał ciężar dowodu; zgodnie z art. 6 ust. 2 wszelkie wątpliwości odnoszące się do winy rozstrzyga się na korzyść obrony. W motywie 22 zakazano przeniesienia ciężaru dowodu, z zastrzeżeniem wykorzystania domniemań faktycznych lub prawnych; domniemania takie powinny jednak być wzruszalne, „w rozsądnych granicach“, z uwzględnieniem „wagi sprawy“, „prawa do obrony“ i kwestii, czy domniemania te są „racjonalnie proporcjonalne do obranego uprawnionego celu“.
33. Krajowe uregulowanie prawne określone w art. 270 ust. 1 zdanie drugie NPK ustanawia domniemanie na korzyść oskarżenia, którego obalenie stanowi obowiązek obrony – mianowicie dane tymczasowe aresztowanie uznaje się za zgodne z prawem w danej chwili, gdy poprzednio prawomocnie określono jego zgodność z prawem. W ten sposób tymczasowe aresztowanie nabywa trwałego charakteru, ponieważ to na obronie ciąży obowiązek zaskarżenia jego zgodności z prawem poprzez przedstawienie przekonujących argumentów w tym względzie.
34. A zatem to uregulowanie krajowe jest objęte zakresem stosowania art. 6 i motywu 22 dyrektywy 2016/343 w zakresie, w jakim ustanowiono w nim domniemanie prawne, które [Or. 9] co do zasady jest dopuszczalne, jeśli spełnia określone wymogi. Bezspornie istnieje możliwość obalenia go. Należy ustalić, czy określono je „w rozsądnych granicach“, uwzględniono „wagę sprawy“, przestrzegano „prawa do obrony“, a także czy domniemanie to jest „racjonalnie

proporcjonalne do obranego uprawnionego celu“. Rozpatrzenie tej kwestii należy do wyłącznej właściwości Trybunału.

35. Artykuł 6 karty zapewnia prawo do wolności i bezpieczeństwa. Sama istota środka procesowego w postaci „tymczasowego aresztowania” polega na pozbawieniu wolności. W związku z powyższymi warunkami, po których spełnieniu można uchylić „tymczasowe aresztowanie”, powinny być zgodne z dopuszczalnymi ograniczeniami określonymi w art. 6 karty, które to ograniczenia powinny spełniać wymogi wskazane w art. 52 ust. 1 karty. Należy mieć na względzie, że art. 6 karty odpowiada art. 5 EKPC (art. 6 TUE, art. 52 ust. 3 karty), a wykładnia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka stanowi bezpośredni punkt odniesienia; wykładnia karty nie powinna prowadzić do obniżenia poziomu ochrony zapewnionego na mocy EKPC (art. 53 karty).
36. W art. 47 karty określono skuteczne środki ochrony prawnej przed sądem. Krajowe uregulowanie zawarte w art. 270 ust. 1 zdanie drugie NPK w swej istocie ogranicza prawo do obrony, ponieważ to na oskarżonym ciąży obowiązek obalenia domniemania zgodności z prawem tymczasowego aresztowania. Zamiast nałożenia na oskarżenie obowiązku wykazania podstaw tymczasowego aresztowania, to na obronę nałożono obowiązek wykazania podstaw uchylenia tymczasowego aresztowania. W związku z powyższym nadal aktualna jest kwestia, czy z obniżenia poziomu ochrony wynika brak skuteczności krajowych środków ochrony prawnej.

Stanowisko sądu odsyłającego

37. Do 2000 r. prawo krajowe przewidywało obligatoryjne tymczasowe aresztowanie w wypadku określonych przestępstw, a wyjątki od takiego aresztowania były interpretowane ściśle; oskarżony musiał wykazać istnienie tych wyjątków i był uwalniany wyłącznie w wypadku skutecznego podważenia domniemania związanego z tymczasowym aresztowaniem. W ten sposób sformułowano krajowy model prawny, w ramach którego – gdy aresztowano już oskarżonego – to tymczasowe aresztowanie jest zgodne z prawem i to oskarżony powinien podważyć w sposób przekonywający tę zgodność z prawem, powołując się wyłącznie na zmianę okoliczności.

[Or. 10]

38. Po przyjęciu szeregu skazujących orzeczeń przez Europejski Trybunał Praw Człowieka (Ilijkov nr 33977/96, Nikolova nr 31195/96, Assenov i inni nr 24760/94, Nankov nr 28882/95 i in.) przeprowadzono nowelizację, uchylając obowiązek tymczasowego aresztowania i określając procedurę sądową związaną z zaskarżeniem tymczasowego aresztowania. Nowelizacja ta dotyczyła przede wszystkim postępowania przygotowawczego, co do którego Europejski Trybunał Praw Człowieka stwierdził najwięcej naruszeń ochrony praw oskarżonego. W ten sposób sformułowano podwyższony standard ochrony oskarżonego przy ocenie zgodności z prawem tymczasowego aresztowania – sąd, rozpatrując takie żądanie,

powinien z urzędu przeprowadzić nową całościową kontrolę, bez powoływania się na orzeczenie nakazujące tymczasowe aresztowanie.

39. Nowelizacja ta w mniejszym stopniu dotyczyła sądowego etapu postępowania, w ramach którego standard ochrony nadal jest niższy – mianowicie gdy oskarżony został już aresztowany, jego uwolnienie zależy od istnienia nowych okoliczności, których dotychczas nie uwzględniono i których istnienie obrona powinna wykazać.
40. Z powyższego wynika brzmienie art. 270 ust. 1 zdanie drugie NPK oraz sposób, w jaki przepis ten jest stosowany przez sądy krajowe, w tym w postępowaniu głównym.
41. Dyrektywa 2016/343 skutkuje powstaniem nowych wyzwań w zakresie rozwoju krajowego prawa karnego procesowego, a od orzeczenia Trybunału zależy, w jakim stopniu wyzwania te będą skutkować zmianami w prawie krajowym i krajowej doktrynie prawnej.

[...] [procedura; podpisy]